

Transformatieplan Zorg voor de jeugd Regio Zaanstreek-Waterland

2018 – 2020

Deelnemende gemeenten: Beemster, Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend,
Waterland, Wormerland, Zaanstad

Inhoud

1. Aanleiding
2. Visie regio Zaanstreek-Waterland
3. Inhoud Transformatieplan
4. Regionale en lokale uitwerking
5. Toelichting op de beoordelingscriteria en toetsingscriteria

1. Aanleiding

Uit de landelijk uitgevoerde tussenevaluatie van de Jeugdwet blijkt dat gemeenten de gedecentraliseerde taken goed hebben opgepakt, maar dat de inhoudelijke doelen van de Jeugdwet nog niet voldoende gerealiseerd zijn. Wij onderschrijven deze conclusie en willen ook de komende jaren gezamenlijk als gemeenten en in samenwerking met de jeugdhulpaanbieders, het onderwijs en huisartsen de transformatie verder vorm geven. Dit transformatieplan geeft hier richting aan.

De Jeugdwet beoogt een omslag in de zorg voor jeugd te realiseren. Daarvoor is een verandering nodig in de hulp en ondersteuning die aan jeugdigen en gezinnen wordt geboden, die we ook wel de transformatieopgaven noemen. Deze transformatieopgaven zijn erop gericht dat meer kinderen zo goed mogelijk mee kunnen doen en gezond en veilig kunnen opgroeien in hun eigen omgeving, met steun van ouders en mede-opvoeders. Dit doen we door:

- Meer preventie, meer eigen verantwoordelijkheid, meer benutten van eigen kracht en het sociale netwerk van kinderen en hun ouders;
- Kinderen en jongeren naar vermogen mee laten doen. Daarom willen we normaliseren, ontzorgen en niet onnodig medicaliseren;
- Jeugdhulp sneller, op maat en dichtbij huis bieden, om zo het beroep op de gespecialiseerde jeugdhulp te verminderen;
- Betere samenwerking rond gezinnen: 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur;
- De regeldruk te verminderen en weer ruimte voor professionals te realiseren.

2. Visie regio Zaanstreek-Waterland

Samenwerking binnen Zaanstreek-Waterland

De regio Zaanstreek-Waterland is een relatief kleine jeugdregio met 8 gemeenten en een omvang van afgerond 86.000 jeugdigen in de leeftijdscategorie 0-23 jaar. Zaanstad is centrumgemeente en we kennen twee samenwerkingsverbanden voor het passend onderwijs, subregio Waterland (met gemeenten Beemster, Edam-Volendam, Landsmeer, Purmerend, en Waterland) en subregio Zaanstreek (met gemeenten Oostzaan, Wormerland en Zaanstad).

Al ver voor de decentralisatie van de jeugdhulp naar de gemeenten, werken we als regio nauw samen, niet alleen op het beleidsterrein jeugd, maar we vormen met elkaar ook een veiligheidsregio en via een Gemeenschappelijke Regeling zijn we opdrachtgever en bestuur van de GGD Zaanstreek-Waterland. Binnen dit kader geven we de regionale inrichting van het zorglandschap vorm door onder andere de ketensamenwerking te organiseren op het veiligheidsdomein (samenwerking lokale teams, Veilig Thuis, Beschermingstafel, Raad voor de Kinderbescherming en Gecertificeerde Instellingen (GI)

Bovenregionale samenwerking met Amsterdam-Amstelland

Naast deze samenwerking, zowel ambtelijk als bestuurlijk, binnen de eigen regio, werken we voor jeugd intensief samen met de jeugdregio Amsterdam-Amstelland. Dit heeft geresulteerd in de gezamenlijke inkoop van de specialistische jeugdhulp en GI's. Met deze 14 gemeenten werken we in gezamenlijkheid met de gecontracteerde jeugdhulpaanbieders en lokale teams aan de doorontwikkeling op resultaatsturing en een integrale uitvraag van problematiek via een perspectiefplan.

De achtergrond van de vernieuwing is dat hulpverlening tot en met 2017 los van elkaar werd ingezet binnen een gezin. Dat willen aanbieders en gemeenten doorbreken, omdat deze 'stapeling van hulp' niet effectief, niet efficiënt en nodeloos kostbaar is. De insteek is om breder te kijken naar wat een gezin aan ondersteuning nodig heeft – op alle leefdomeinen en op langere termijn. In samenhang daarmee kopen de gemeenten de specialistische jeugdhulp niet langer als losse producten in, maar als onderdeel van een breder perspectiefplan dat vooraf wordt opgesteld en waarin de ondersteuningsbehoefte van het gezin centraal staat. Kenmerken van deze fundamentele vernieuwing van de jeugdhulp zijn:

- eigen regie door ouders centraal, waar nodig met ondersteuning door het lokale team;
- samenhangende hulp op alle leefdomeinen voor gezinnen die dat nodig hebben, denk aan huisvesting, schulden of andere vraagstukken binnen de leefwereld van het gezin;
- meer handelingsvrijheid voor de professionals;
- een vast, helder en reëel tarief voor eenvoudige vormen van jeugdhulp;
- een verlichting van de administratieve last;
- duidelijkheid over de rol en verantwoordelijkheid van professionals (hoofdaannemerschap);
- een verantwoorde besteding van het budget;
- meetbare resultaten en daarmee inzicht in kwaliteit van de jeugdhulp.

Bij de uitvraag naar de basisvoorwaarden bij dit plan (onder paragraaf 3) wordt hier een toelichting op gegeven. Ondanks deze bovenregionale samenwerking met de regio Amsterdam-Amstelland is er toch voor gekozen om per jeugdregio een eigen transformatieplan in te dienen. Dit vanwege de onderlinge verschillen als het gaat om de samenwerking met het onderwijs. Op een aantal actielijnen wordt echter wel bovenregionaal samengewerkt, mede vanwege de impact van acties en eenduidigheid richting de bovenregionaal gecontracteerde jeugdhulpaanbieders en mogelijke efficiencyvoordelen. Waar dit zo is wordt dit per actielijn aangegeven.

Het stelsel waarbinnen we jeugdhulp toekennen en verlenen kent tot dit moment een sterke focus op het 'in control komen en blijven' ten aanzien van de verwijzingen naar specialistische jeugdhulp en organiseren van de veiligheidsvraagstukken. Voor een meer integrale aanpak, waarbij de samenwerking met het onderwijs prominent is en het zoeken en organiseren van ondersteuning en hulp binnen het eigen netwerk een vanzelfsprekendheid is, is tot op heden minder aandacht geweest. Deze transformatiegedachte zien we in de uitvoering van het gemeentelijk beleid nog te weinig tot uitdrukking komen. Dit is ook één van de uitkomsten van de evaluatie van de jeugdwet.

Regionale doelstelling

Het Rijk stelt ons nu in staat via een extra financiële bijdrage verder aan een aantal transformatiedoelen te werken. Via een regionaal transformatieplan geven we een impuls voor het verbeteren van het jeugdhulpstelsel waarbij de acties elkaar (landelijk) kunnen versterken. Elke gemeente in de regio Zaanstreek-Waterland bepaalt zijn eigen keuzes en prioriteiten. Tegelijkertijd blijft het van belang dat alle gemeenten in de regio werken vanuit een gemeenschappelijke visie op de transformatie van de jeugdhulp. We formuleren daarom het volgende doel voor ons regionale jeugdhulpbeleid:

We richten met elkaar een jeugdhulplandschap in dat ertoe bijdraagt dat jeugdigen zich kansrijk, gezond en veilig kunnen ontwikkelen tot personen die zoveel mogelijk een zelfstandige plek kunnen vinden in deze samenleving

Door in te zetten op het versterken van het normale leven en de kwaliteit van basisvoorzieningen en door meer oog te hebben voor een veelzijdige opvoed- en opgroeiomgeving, waarin kinderen en

jongeren gezond, veilig en kansrijk opgroeien, kunnen gemeenten meer dan ooit bijdragen aan een positieve ontwikkeling van jeugdigen. Het gericht nemen van beschermende maatregelen en het voorkomen en tijdig signaleren van belemmerende of risicovolle factoren die een positieve ontwikkeling van jeugdigen in de weg staan maken deel uit van deze preventie. Aangezien de eerste verantwoordelijkheid voor preventie bij de afzonderlijke gemeenten ligt is preventie hier niet opgenomen als ontwikkelopgave. Dit neemt niet weg dat preventie een onmisbaar onderdeel is van de transformatieagenda jeugdhulp. Vandaar dat preventie wel een aandachtspunt zal zijn in de uitvoeringsplannen.

Budget

Jeugdzorgregio's komen in aanmerking voor een bijdrage uit het Transformatiefonds door 'Regionale deals Jeugd' af te sluiten. Hiertoe dient onze jeugdzorgregio in 2018 een meerjarig transformatieplan op te stellen, voor ten minste de periode 2018 tot en met 2020. In principe is voor onze regio onderstaand budget meerjarig beschikbaar.

Jeugdzorgregio	Aantal jeugdigen 0 t/m 22	Transformatiebudget (2018)	Transformatiebudget (2019)	Transformatiebudget (2020)	Totaal
Zaanstreek- Waterland	86.012	€ 697.136	€ 697.136	€ 697.136	€ 2.091.408

3. Inhoud Transformatieplan

3.1. Doelstelling landelijk actieprogramma

Naar aanleiding van de evaluatie van de jeugdwet is het [Actieprogramma Zorg voor de Jeugd](#) opgesteld. Met dit actieprogramma willen de bewindslieden De Jonge (VWS) en Dekker (Rechtsbescherming) investeren in een betere zorg voor jeugd, de jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering. Uitgangspunt is dat het belang van het kind nog meer centraal moet komen te staan in de jeugdhulp. De keuze voor een meerjarenprogramma maakt het mogelijk om de belangrijkste knelpunten structureel en in onderlinge samenhang aan te pakken. Daarbij gaat het niet zozeer om innovaties maar vooral om lokaal en regionaal een lerende aanpak te ontwikkelen, waarbij cliënten, professionals en gemeenten elkaar aanvullen en versterken. In dit actieprogramma zijn zes actielijnen opgenomen:

- Actielijn 1: Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen
- Actielijn 2: Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien
- Actielijn 3: Alle kinderen de kans bieden zich te ontwikkelen
- Actielijn 4: Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zelfstandig te worden
- Actielijn 5: Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt
- Actielijn 6: Investeren in vakmanschap

Het uitgangspunt van ons regionale plan is dat het bijdraagt aan de doelstelling van het 'Actieprogramma Zorg voor de Jeugd': *'De jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering merkbaar en meetbaar steeds beter te maken voor kinderen, jongeren en gezinnen, zodat ze op tijd passende hulp ontvangen'*. Hiervoor is het nodig om kinderen, jongeren en gezinnen beter te ondersteunen tijdens de levensloop van het kind thuis, uitwonend, op school en bij de overgang naar 18+.

3.2. De keuze van de actielijnen in onze regio

In het portefeuillehoudersoverleg Jeugd van de regio Zaanstreek-Waterland van 5 juli jl hebben de bestuurders van de betrokken acht gemeenten uitgesproken focus aan te willen brengen in dit transformatieplan en te kiezen voor de inzet op twee tot maximaal drie actielijnen en waar mogelijk aan te sluiten bij bestaande in gang gezette initiatieven en innovaties. Mede met het oog op een succesvolle structurele borging van deze innovaties na afloop van de aangegeven planperiode. Gelet op deze wens willen we de komende jaren inzetten op in ieder geval actielijnen 1, 2 en 5. Hieronder

volgt per actielijn een beschrijving van de activiteiten waar op dit moment de keuze op gericht is. Hierbij hebben wij ons laten inspireren door de notitie 'Modellen voor aanvraag Transformatiefonds Jeugdhulp' / *het transformatiefonds als vliegwiel voor de transformatie* (d.d. 29 juni 2018)

Randvoorwaarden

Overall vermelden we dat naast deze specifieke actielijnen er zowel lokaal als regionaal doorontwikkeld wordt op het jeugdinstel waar we in de regio voor gekozen hebben. Daarbij ligt vooral de nadruk op preventieve inzet van ondersteuning aan ouders en hun kinderen/jongeren en nog meer dan tot nu toe de focus op het normaliseren en demedicaliseren van de ondersteuning. Om dit te bereiken dient minimaal de basis op orde te zijn. Te denken valt hierbij aan:

- Inzet van algemene voorzieningen versterken
- Meer samenwerking tussen formele en informele zorgverlening met een integrale aanpak stimuleren
- Kleine problemen klein houden, door o.a. vroegsignalering en waar mogelijk laag en kort indiceren. Ook tijdig afschalen van hulp.
- Kostenbewustzijn van de lokale teams versterken
- Samenwerking huisartsen versterken

Onderlinge samenwerking en uitwisseling tussen de twee jeugdregio's Zaanstreek-Waterland en Amsterdam-Amstelland en de overige jeugdregio's in Noord-Holland vormt hierin een belangrijk onderdeel. Daarbij wordt waar mogelijk ook aangesloten bij de initiatieven van de regio ambassadeurs NH van het ondersteuningsteam programma zorglandschap.

- Actielijn 1: Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen.

Voorstel 1

DOEL

De werkelijke transformatie van het jeugdhulpstelsel krijgt vorm door het goed inrichten van een toegang tot jeugdhulp waar ouders, jongeren en kinderen die ondersteuning nodig hebben, actief benaderd worden en gemotiveerd tot hulp. Er is helderheid over wat er wel en niet mag worden verwacht van de toegang en de jeugdhulp. Bij de toegang wordt snel en adequaat gesignaleerd en gehandeld en desgewenst wordt specialistische kennis ingezet. Er wordt samen gewerkt in en met gezinnen en integrale ondersteuning geboden die goed aan sluit en doet wat nodig is voor ouders, jongeren en kinderen. Waar dat nodig is, wordt (specialistische) jeugdhulp snel en effectief ingezet.

AANPAK

In de regiogemeenten wordt lokaal vanuit deze ambitie de toegang en het lokale team doorontwikkeld. Hiervoor worden diverse initiatieven ondernomen. Een gedeelde regionale visie (een vereiste voor de aanvraag van dit transformatiefonds) op de toegang tot hulp en de specialistische (regionale) jeugdhulp, kan ondersteunend zijn om de toegang tot hulp goed te organiseren en uit te voeren. Het voorstel is om gezamenlijk met de regio Amsterdam-Amstelland een regionale visie op te stellen over de toegang tot hulp met name naar de regionaal georganiseerde specialistische jeugdhulp. Deze visie wordt vertaald naar aanbevelingen voor de organisatie en uitvoering ervan. Met deze aanbevelingen en door monitoring wordt de toegang lokaal, en regionaal waar wenselijk, doorontwikkeld.

Belangrijk element hierbinnen is het vinden van een evenwichtige inzet van informele versus formele ondersteuning. Bijvoorbeeld door de inzet van ervaringsdeskundigen binnen de gehele jeugdketen, al dan niet aanvullend op de inzet van professionele ondersteuning. Het is belangrijk te realiseren dat de inzet van een ervaringsdeskundige, (al dan niet in gezamenlijkheid) naast de inzet van een hulpverlener, veel kan betekenen voor het herstel. De inzet vanuit beide kanten elkaar juist kan versterken. Lokaal wordt hierbij waar nodig de verbinding met het CJG en het onderwijs versterkt.

BETROKKENEN BIJ HET PLAN

Regio gemeenten, lokale teams ofwel de toegang tot jeugdhulp, jeugdhulp en de Gecertificeerde Instellingen, ouders en jongeren die ervaring hebben met de toegang.

- Actielijn 2: Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien

Om meer kinderen zo thuis mogelijk te laten opgroeien is het vooral zaak om te kijken naar het voorkomen van crisissen en uithuisplaatsing.

Uit de financiële najaarsrapportage 2017 van de regiogemeenten Zaanstreek-Waterland blijkt de toename van de inzet van dure crisishulp een van de grote oorzaken van de stijging van de kosten bij de specialistische jeugdhulp. In onderlinge samenwerking tussen GGD/Veilig Thuis, gemeenten en gespecialiseerde jeugdhulpaanbieders (Spirit, Altra, Lucertis, JBRA, en Lijn 5) is regionaal voor Zaanstreek-Waterland een inhoudelijke analyse gemaakt naar de inzet van ambulante spoedhulp in relatie tot de inzet van crisishulp en/of een crisis-bed.

Nadere analyse van deze casuïstiek leidt tot de conclusie dat er deels sprake is van 'oneigenlijk gebruik' van crisishulp, met als gevolg een te grote druk op de dure crisisbedden/spoedhulp. De volgende patronen zijn zichtbaar gemaakt:

- De crisisaanvraag had voorkomen kunnen worden als er eerder onderkend zou worden wat er daadwerkelijk in het systeem speelt en aan de voorkant ook wordt nagedacht over wat te doen als het escaleert; denken in scenario's en daarop voorbereidingen treffen. Dat dit niet gebeurt kan te maken hebben met onvoldoende expertise van de professional
- Handelingsverlegenheid van de professional. Ofwel de professional vindt de casus te lastig, wil ervan af of heeft er geen tijd voor. Daardoor is nog niet alles geprobeerd om de situatie onder controle te houden/krijgen. Ook hier speelt gebrek aan expertise en/of ondersteuning een rol;
 1. Uitstroom mogelijkheden bij crisisbedden jeugd is een probleem, waardoor deze bedden "onterecht" bezet worden gehouden
 2. Er is onvoldoende geschikt aanbod voor deze gezinnen aanwezig om de situatie binnen het gezin 'acceptabel' te houden. Bv. Door een kind naschools op te vangen, in het weekend elders te laten logeren (bij familie, bij een 'buurtgezin', of in een professionele setting; denk bv aan Boddaert. Die mogelijkheden zouden onderdeel moeten zijn van de eerder genoemde scenario's of een vaste manier om een kwetsbaar gezin te ontlasten en te voorkomen dat de situatie uit de hand loopt
 3. In het tot stand komen van de analyse van de gezinssituatie en het bedenken van scenario's worden de betrokken ouders mogelijk te weinig betrokken

Voorstel 2

DOEL

Gelet op het bovenstaande willen we fors inzetten op hulp in het gezin, zodat kinderen zo thuis mogelijk opgroeien. Dat betekent dat we allereerst inzetten op het voorkomen en snel interveniëren van crisissen. Daarvoor stellen we een hoge ambitie: "Geen kinderen meer in een crisisopvang", zodat innovatie wordt gestimuleerd en er alles aan gedaan wordt om die ondersteuning in te zetten die nodig is in gezinnen. Dat vereist ook het regelen van organisatorische zaken die dat mogelijk maken. Naast crisissen willen we inzetten op integrale, ambulante en specialistische ondersteuning vanuit (specialistische)jeugd- en vanuit volwassenenzorg in gezinnen om de veiligheid naar het kind toe te brengen en de risico's uit het gezin te halen.

Daarnaast investeren wij op meer gezinsvervangende plekken, die zo tijdelijk mogelijk beschikbaar is, waar met voldoende ondersteuning, ook aan de ouders, aan een goed perspectief voor het kind wordt gewerkt.

AANPAK

Dat kan als we tegelijkertijd werken aan om- en afbouwen van Jeugdzorg Plus en het ontwikkelen van alternatieven zoals kleinschalige gezinsgerichte behandelvormen, innovaties en eerder in het traject interventies inzetten om erger te voorkomen.

Vanwege de impact van deze interventies op de gecontracteerde jeugdhulpaanbieders en regiogemeenten wordt in deze actielijn samengewerkt met de regio Amsterdam-Amstelland.

Om geen kinderen meer in een crisisopvang te plaatsen maar te zorgen dat ze thuis kunnen blijven wonen en de crisishulp in het gezin wordt gebracht is integrale, ambulante en specialistische ondersteuning in gezinnen nodig. Dit is een essentiële keuze vanuit het belang van hechting van een kind aan een ouder en het voorkomen van de schade die een uithuisplaatsing veroorzaakt. Een uithuisplaatsing levert een nieuw trauma op en een verstoorde hechting, verlies van vertrouwen in volwassenen en een breuk in de ontwikkeling van een kind. Met een groot risico op transgeneratieve overdracht van problemen als armoede, psychische en verslavingsproblemen.

Hiervoor is het voorkomen van crisis of planbaar maken van crisis een belangrijk aspect. Bij veel gezinnen zijn crisissen al te voorzien. Voor deze gezinnen zijn scenario's uit te werken en te bedenken wie wat wanneer gaat doen. Het inzetten van crisishulp is slechts één van de opties. Als we goed op crisissen weten te acteren en te voorkomen, zal plaatsing in residentiële opvang – momenteel vaak een vervolg op een crisisplaats – worden beperkt. Dit is een regionale transformatieslag die voor kinderen en ouders van groot belang is en waarmee de druk op specialistische hulp (en dus ook financiën) zal verminderen.

In het beoogde project wordt een gedeelde definitie van crisis ontwikkeld met een triage-instrument en werkroutes. Hierbij wordt gekeken naar betere afstemming van ambulante spoedhulp (Spirit/Altra), het IBTJ-team (Bascule) en het MCT (Arkin), Veilig Thuis en met de lokale teams en de gecertificeerde instellingen. Tegelijk wordt een aantal acties gestart die praktisch op kunnen leveren dat lokale teams beter kunnen zien in welke gevallen een crisis ophanden is en dan weten wat te doen. Ook wordt bekeken hoe kinderen, jongeren en gezinnen die al hulp ontvangen via pleegzorg, gezinshuis of begeleid wonen dusdanig ondersteund kunnen worden dat tijdelijk onderbrengen bij een crisisplek vermeden kan worden.

Met deze aanpak wordt de traditionele route (crisis afwachten, dan ingrijpen en/of uithuisplaatsen) doorbroken en vervangen door een meer op risico-inschatting gebaseerde serie interventies.

BETROKKENEN BIJ HET PLAN

Jeugdhulpaanbieders, gecertificeerde instellingen, Gemeenten, Raad voor de Kinderbescherming, gecertificeerde instellingen, GGZ partners, Ouder-Kind teams en Samen Doen teams.

Voorstel 3

DOEL

Naast bovengenoemde voorstellen is er voortdurend aandacht nodig voor het op peil houden en liefst uitbreiden van het aantal beschikbare pleeggezinnen en het verder uitproberen van vormen van deeltijd pleegzorg en andere gezinsondersteunende manieren die uithuisplaatsing van een kind dat in een kwetsbaar gezinsverband opgroeit kunnen voorkomen.

Kinderen groeien bij voorkeur op in het eigen gezin. Wanneer opgroeien in het eigen gezin (tijdelijk) niet mogelijk is, is het belangrijk dat kinderen zoveel mogelijk in gezinsverband opgroeien.

AANPAK

We willen kinderen “zo thuis mogelijk” laten wonen. Deze kinderen hebben een zo passend mogelijk gezin nodig, waarbij ze zo min mogelijk van plek wisselen. En als ze 18 jaar worden ook de benodigde zorg en ondersteuning krijgen. Pleegzorg vormt hierin een belangrijke rol. De kwaliteit van pleegzorg is in grote mate afhankelijk van pleegouders. Het is daarom van belang dat pleegouders goed zijn toegerust voor hun taken. We moeten investeren in de kracht van pleegouders. Elk pleegkind heeft andere wensen en behoeften, waardoor bij ieder kind goed bekeken moet worden welke pleegouders hierbij passen. Hiervoor is het belangrijk dat er voldoende aanbod is van pleegouders. We willen graag van de pleegouders, pleegzorgmedewerkers en de pleegzorgkinderen horen wat hen zou helpen. Een deel van de regiogemeenten werkt al met de inzet van Buurtgezinnen. Dit concept willen we in de rest van de regio verder uitrollen.

Te onderzoeken valt of in een deel van de crisissen ook niet een kort verblijf bij een ‘crisispleeggezin’ zou kunnen volstaan, zeker als deze gezinnen daarvoor speciale opleiding/ondersteuning krijgen.

➤ Actielijn 5: Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt.

Een groot deel van de doelgroep van de jeugdhulp heeft te maken met onveiligheid binnen de gezinssituatie. De Gecertificeerde Instellingen beschermen kinderen die in hun veiligheid en ontwikkeling bedreigd worden. Ouders en verzorgers vervullen hierin een essentiële rol, maar hebben meer dan eens te maken met *persoonlijke problemen* die dat in de weg staan. Zo zijn er ouders die met het gezin onder de armoedegrens leven, een lage opleiding hebben en/of alleenstaand zijn. Hierdoor hebben zij een verhoogd risico op opvoedproblemen en problemen met de psychosociale gezondheid van hun kind (SCP, 2005).

Ook het hebben van een ouder met een (chronische) *lichamelijke ziekte* kan leiden tot allerlei emotionele problemen en gedragsproblemen bij het kind (NJI, 2015).

Tenslotte spelen *psychiatrische aandoeningen* van één of beide ouders een belangrijke rol: jaarlijks kampen ongeveer 864.000 Nederlandse ouders met psychische aandoeningen, inclusief verslavingsproblemen (Trimbos, 2012).

Binnen deze categorie hebben ongeveer 577.000 kinderen onder de 18 jaar een ouder met een psychische aandoening of verslaving. In vergelijking met jeugdigen die opgroeien bij psychisch gezonde ouders lopen deze kinderen een 3 tot 13 keer zo groot risico om zelf ooit een psychische stoornis en/of verslavingsproblematiek te ontwikkelen (o.a. Van Santvoort, 2013; Cents, Diamantopoulou et al., 2013). Ook hebben deze kinderen een 2 tot 3 keer zo grote kans om thuis mishandeld te worden (Verdurmen, Ten Have, De Graaf, Van Dorsselaer, Van 't Land & Vollebergh, 2007). En tenslotte doen deze kinderen later 5 keer vaker een beroep op de geestelijke gezondheidszorg dan kinderen van ouders zonder psychopathologie (o.a. Van Santvoort, Hosman, Van Doesum & Janssens, 2011; Sytma, Gunther, Reelick, Drukker, Pijl & Van 't Land, 2006).

Preventie is van essentieel belang om de negatieve consequenties voor kinderen te minimaliseren. Daarmee worden ook de kosten voor de samenleving op zowel de korte als lange termijn verminderd en doorbreken we de intergenerationele overdracht.

Bovengenoemde cijfers geven een indruk van de omvang van het probleem. Vanwege allerlei drempels (financieel van aard, maar ook als gevolg van schaamte, soms uit angst voor het ingrijpen door Jeugdbescherming) besluiten sommige ouders geen hulp te zoeken. Deze ouders blijven uit beeld van de huisarts, GGZ of andere zorgpartijen en professionele hulpverleners. De begeleiding door Jeugdbescherming verloopt in dergelijke gevallen moeizaam, waardoor gezinnen langer dan nodig en wenselijk onder toezicht van Jeugdbescherming staan.

Voorstel 4

DOEL

Het voorstel is de pilot 'Innovatieve psychiatrie' van Jeugdbescherming Amsterdam uit te rollen en sociaal psychiatrisch verpleegkundigen (SPV-er van de GGZ) in te zetten bij alle GI in de regio AA en ZW. Deze pilot heeft tot nu toe gedraaid in de gemeenten Amsterdam, Aalsmeer en Zaanstad en is gericht op het verhogen van de veiligheid van kinderen van ouders/verzorgers met psychiatrische problemen.

AANPAK

Bij minimaal 70% van de nieuw gemelde gezinnen bij Jeugdbescherming is sprake van sterke vermoedens van psychiatrie bij één van de opvoeders. Waar nodig en mogelijk worden ouders verwezen naar professionele zorg. Het is gelukt om binnen zeven op de tien gezinnen (waar sprake is van sterke vermoedens van psychiatrie) één of meerdere opvoeders door te verwijzen naar de Volwassen GGZ. De toevoeging van een sociaal psychiatrisch verpleegkundige aan de basisteams van Jeugdbescherming levert meer inzicht op in de onderliggende problematiek van de gezinnen. Gezinsmanagers zijn in staat om ouderproblematiek beter te duiden en realistischere veiligheidsinschattingen te maken. De ouders voelen zich meer en beter ondersteund en worden waar nodig verwezen naar de volwassen GGZ. Deze pilot stelt ook de SPV-er in staat om kennis te ontwikkelen van het specialistische jeugdveld.

Ook houden volwassen GGZ en jeugdzorg gezamenlijke intervisie bijeenkomsten. Door het gezamenlijk optreden ontwikkelen de GGZ, SPV en de gezinsmanagers een (nog) bredere blik, waarin de veiligheid van het kind en de effecten van ouderproblematiek op het functioneren van het kind bij elkaar kwamen.

BETROKKENEN BIJ HET PLAN

Jeugdbescherming, WSG, LJ&R, GGD, GGZ, lokale teams en gemeenten

Voorstel 5

Parallel aan deze actielijn worden separaat in de nieuw te ontwikkelen regiovisie Huiselijk Geweld en Kindermishandeling regio Zaanstreek-Waterland voorstellen ontwikkeld die aansluiten bij de thema's 'alle kinderen veilig thuis laten opgroeien' en 'preventie van kindermishandeling'. Hierbij wordt aangesloten bij de aanbevelingen uit het landelijk advies Geweld hoort nergens thuis en de doorontwikkeling hierop via de regionaal projectleider.

4.Regionale en lokale uitwerking

De komende tijd ligt het accent in onze regio dus op deze specifieke vijf voorstellen binnen de bovengenoemde drie actielijnen (1,2 en 5). Daarnaast zetten we op lokaal niveau verder in op een aantal voorstellen die ook passen binnen de landelijke actielijnen (2,3,4,5 en 6), omdat ze stuk voor stuk bijdragen aan de transformatie van het jeugdhulpstelsel. Welke voorstellen dit per gemeente zijn, wordt in een aparte bijlage beschreven.

Lerend ontwikkelen

Bij de uitwerking gaat het in sommige gevallen om accentverschillen tussen gemeenten, in andere om een unieke, eigen aanpak. In de onderlinge uitwisseling tussen de verschillende gemeenten binnen en buiten de regio worden deze voorstellen ook meegenomen. Hierdoor ontstaat er een situatie van lerend ontwikkelen, die voor alle gemeenten maximale ontwikkelkansen biedt.

5.De beoordelingscriteria en de toetsingscriteria

Beoordelingscriteria

1. *In de jeugdzorgregio is een (boven)regionaal expertteam¹ aanwezig voor complexe zorgvragen.* Gezamenlijk met de regio Amsterdam-Amstelland is voor de regio Zaanstreek-Waterland een routekaart opgesteld die de verwijzer en jeugdhulporganisatie doorlopen wanneer er geen consensus is over de best passende hulp voor een gezin. Dat noemen we de escalatieroute. Onderdeel hiervan vormen onder andere een overlegtafel en een onafhankelijk deskundige. Hierdoor wordt tijdig passende hulp georganiseerd.

2. *Binnen de jeugdzorgregio zijn sluitende (proces)afspraken gemaakt over de aanpak van wachtlijsten en wachttijden².*

Binnen het inkoopmodel van de regio is breed gecontracteerd. Aangezien onze regio werkt met een vorm van resultaatsturing en er breed is gecontracteerd, zijn wachtlijsten en wachttijden in beginsel niet meer aan de orde. Gezinnen en professionals hebben ruimte om een andere aanbieder te kiezen, waardoor de hulpverlening niet stagneert. In die gevallen waarin wachtlijsten toch voorkomen, wordt hierop regionaal gestuurd door inkoop- en contractmanagement.

¹ Dit betekent dat er in de jeugdzorgregio een werkwijze is ontwikkeld en er een plek is waar zorgvragen met complexe problematiek worden gedeeld. Zodat er een landelijk dekkend netwerk is, dat garandeert dat hulp wordt geboden aan jeugdigen en gezinnen met (zeer) complexe zorgvragen.

² In het actieprogramma 'Zorg voor Jeugd' staat omschreven waar sluitende afspraken minimaal op moeten zien cq toe moeten leiden.

3. *Binnen de jeugdzorgregio worden meerjarige inkoopcontracten afgesloten.*

De regiogemeenten Amsterdam-Amstelland en Zaanstreek-Waterland kopen gezamenlijk specialistische jeugdhulp in. De aanbestedingsperiode loopt van 2018 tot 2020 en het huidige inkoopstelsel is tot stand gekomen door nauwe samenwerking tussen gemeenten en aanbieders. Dit biedt continuïteit voor jeugdigen en jeugdhulpaanbieders en geeft voldoende tijd en ruimte om gezamenlijk te kunnen transformeren.

Ook ten aanzien van de contracten met Gecertificeerde Instellingen loopt op dit moment voor beide regio's een aanbestedingsprocedure waarbij de insteek is om voor een periode van vijf jaar voor beide regio's ieder afzonderlijk een raamovereenkomst af te sluiten.

Voor het Veilig Thuis is een meerjarige subsidieovereenkomst afgesloten die alleen geldt voor de regio Zaanstreek-Waterland.

4. *Binnen de jeugdzorgregio zijn de inkoopcontracten consequent vertaald in de uitvoeringsvarianten van het programma Informatievoorziening Sociaal Domein.*

Het regionale administratieprotocol beschrijft de wijze waarop het toewijzings- en declaratieproces in de regio verloopt, en welke stappen de Jeugdhulpaanbieder daarin moet nemen. Verder staan in dit protocol de afspraken over de verantwoordelijkheden en bevoegdheden rondom zorgtoewijzingen en declaratiegegevens, de wijze van aanlevering en de uiteindelijke betaling van declaraties.

Daarnaast kennen de regio's het Regionaal Administratieplatform (RAP). Dit is een digitaal systeem dat gecontracteerde jeugdhulporganisaties in de regio ondersteunt bij het administratieve proces. Het RAP geeft de organisaties overzicht van de gegevens die bij de veertien samenwerkende gemeenten bekend zijn, zoals het lopende contract, de SPIC('s) waarvoor zij zijn gecontracteerd en de tarieven die daarbij zijn afgesproken. Bovendien zien jeugdhulporganisaties de actuele administratieve status van hun cliënten bij gemeenten. Gecontracteerde dyslexiezorg-organisaties zien in plaats van SPIC diagnostiek en/of behandeling.

Dit betekent dat gemeenten en jeugdhulpaanbieders op een veilige manier gegevens met elkaar uitwisselen, vermijdbare administratieve lasten worden beperkt en er een waarborg is dat publiek geld rechtmatig wordt besteed.

5. *Binnen de jeugdzorgregio is een visie op de doorontwikkeling van hoe de lokale teams in te richten.*

Binnen de regio wordt de volgende omschrijving van een lokaal team gehanteerd: Een lokaal team is een team van professionals op het gebied van zorg en ondersteuning voor de inwoners van de gemeente. Lokale teams bieden laagdrempelige hulp en gezondheidszorg. Daarnaast verwijzen zij – wanneer nodig – door naar specialistische hulp. In grotere gemeenten zijn meerdere lokale teams verdeeld over de stad. De benaming van het lokale team verschilt per gemeente.

Een belangrijk onderdeel van de specialistische jeugdhulp is het perspectiefplan. Hierin benoemt de jeugdige en/of het gezin waarmee zij geholpen willen worden en welke belemmeringen en kansen er zijn. Waar nodig met ondersteuning van een professional.

De onderdelen uit het perspectiefplan worden door de veertien regiogemeenten gebruikt om uniformiteit te waarborgen. Dit is belangrijk ter voorkoming van een dubbele uitvraag van gegevens bij hulpzoekenden, en om het werkproces tussen lokale teams / verwijzers en jeugdhulporganisaties te vereenvoudigen.

Verder uitwerking regionale visie op lokale teams

- De doorontwikkeling heeft tot doel meer eenheid en grotere effectiviteit van de lokale teams te bewerkstelligen. Zie voor de specifieke aandachtspunten het 'Actieprogramma Zorg voor de Jeugd'.
- De regionale visie op de doorontwikkeling van de lokale teams is uiterlijk aan het einde van de zomer van 2019 gereed. Het hebben van een visie op de lokale teams is randvoorwaardelijk om het transformatiebudget tranche 2020 te ontvangen.

De regio's Zaanstreek-Waterland en Amsterdam-Amstelland werken de komende periode aan een set gezamenlijke uitgangspunten om ook de lokale teams meer in positie te brengen om 'vakmanschap aan de voorkant' te organiseren. Dit komt onder ander tot uiting in een bovenregionaal scholingsprogramma.

Verder willen we het eigen netwerk van gezinnen nog nadrukkelijker activeren en meer gebruik gaan maken van een (preventief) ondersteuningsaanbod in de gemeente of wijk.

Dit sluit aan bij onze oorspronkelijke uitgangspunten van 'normaliseren en demedicaliseren' Het is onze ambitie om dit in partnerschap met het onderwijs te organiseren.

De toetsingscriteria

De inhoudelijke behandeling van het transformatieplan vindt plaats aan de hand van toetsingscriteria.

1. De inhoud van het transformatieplan ziet **minimaal op één van de gestelde actielijn** uit het 'Actieprogramma Zorg voor Jeugd'

De focus van de Zaansteek-Waterland gemeenten ligt primair op Actielijn 1,2 en 5. Onze regio heeft voor elke actielijn een aantal speerpunten benoemd. We zien echter ook samenhang tussen een aantal actielijnen, waarbij de concrete inzet en maatregelen betrekking heeft op de verschillende lijnen. Om die reden beschrijven we voor elke actielijn de richting waarin de regio zich wil ontwikkelen. Op deze manier kunnen we in de komende 3 jaar de samenhang bewaken en waar nodig de focus eventueel verleggen.

1. Het transformatieplan is **meerjarig** en ziet ten minste op de jaren 2018, 2019 en 2020.
2. Uit het transformatieplan blijkt dat de **transformatiebeweging duurzaam is**, zodat de transformatie ook na 2021 blijft voortbestaan.
3. Uit het transformatieplan blijkt dat de **acties zorggericht** zijn en daarmee direct en merkbaar beter voor kinderen, jongeren, opvoeders en leerkrachten.
4. Uit het transformatieplan blijkt **aantoonbare betrokkenheid van relevante samenwerkingspartners**, zoals jeugdhulpaanbieders, gecertificeerde instellingen, kennis- en opleidingsinstituten en het onderwijs die betrokken zijn bij de uitvoering van het transformatieplan.
5. Uit het transformatieplan blijkt dat een jeugdzorgregio en haar samenwerkingspartners **onderdeel uitmaken van een lerend jeugdhulpstelsel dat groter is dan de eigen regio**. Dit brengt onder meer de verplichting met zich mee om opgedane kennis en ervaringen te delen.

Bijlage(n)

- A. Regionaal transitiearrangement Regio Amsterdam-Amstelland
- B. Modelformulier (wordt separaat verstuurd)

BIJLAGE A

Naast de vijf voorstellen binnen de actielijnen 1,2, en 5 die we regionaal uitwerken, zetten we op lokaal niveau ook in op doorontwikkeling binnen de landelijke actielijnen. In deze bijlage wordt deze lokale innovatieve voorstellen, pilots en acties beschreven.

- Actielijn 2: Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien

Gemeenten Oostzaan en Wormerland

Het inzetten van Tiny houses voor specifieke doelgroepen kan bijdragen aan het in/nabij huis houden van jeugdigen die nog wel hulp/ondersteuning behoeven, maar voor wie een speciale (intramurale) huisvestingsvoorziening een (te) zware en dure oplossing is. We willen onderzoeken hoe we de gemeentelijke regelgeving kunnen versoepelen, uitzoeken welke verantwoordelijkheden de gemeente, zorgaanbieders en eventueel woningbouwvereniging hebben en tot hoe ver partijen durven gaan om een dergelijke voorziening met elkaar neer te zetten.

- Actielijn 3: Alle kinderen de kans bieden zich te ontwikkelen.

Gemeente Edam-Volendam

Met het jeugdbeleid 2018 van de gemeente Edam-Volendam wordt naast inzet op de doorontwikkeling van de zorgstructuur de nadruk gelegd op de ruimte voor jeugdigen om hun talent te ontdekken en te kunnen ontwikkelen.

Vanuit het gezondheidsbeleid het programma LEF ontwikkeld, een pakket aan maatregelen gebaseerd op het IJslands model. Het doel is het alcohol- en drugsgebruik en andere verslavingsproblematiek waaronder (online) gokken, onder minderjarigen terug te dringen. Vanuit gezondheidsbeleid wordt dit programma gecoördineerd, maar het programma is een samenwerking tussen het beleid op het gebied van leefstijl, veiligheid, sport, kunst & cultuur, onderwijs en jeugd. Belangrijke onderdelen van LEF zijn ouderbetrokkenheid en weerbaarheid tegen groepsdruk.

Vanuit het onderwijsbeleid is het programma Samen Beter gestart. Dit is een samenwerking van de scholen in Edam-Volendam met de gemeente. In de wirwar van voorlichtingsaanbod en 'wereldbeeld vergrotende' activiteiten waarvan veel binnen scholen maar ook daarbuiten plaatsvindt, is de behoefte ontstaan om samen op te trekken in het ontwikkelen van een gevarieerd voorlichtings- en activiteiten aanbod. Uitgangspunten zijn: preventief, duurzaam, consequent en samen zorgdragen voor de juiste hulp bij onveilige situaties. De doelstellingen van Samen Beter komen overeen met de ambities in het jeugdbeleid.

Het jeugdbeleid en beide programma's LEF en Samen Beter sluiten naadloos op elkaar aan: het gaat

om het ontwikkelen van een kansrijke leefomgeving voor jeugd. Leefomgeving is een belangrijke voorspeller voor ontwikkeling. Hoe hoger de kwaliteit van de leefomgeving, hoe beter een kind zich kan ontwikkelen³. Elk kind heeft talenten en ieder kind doet mee. Kinderen leren om verantwoordelijkheid te dragen voor zichzelf en hun omgeving. Investeren in een positieve opvoeding, succesvolle schoolloopbaan en brede ontwikkeling van kinderen en jongeren is het fundament voor welzijn, economische zelfstandigheid en democratisch burgerschap⁴.

Aan de ambities wordt invulling gegeven door inzet op de volgende speerpunten:

- Het bieden van activiteiten die tot doel hebben het wereldbeeld van kinderen te vergroten, talent te ontdekken en te ontwikkelen.
- Zorgdragen voor een kansrijke start
- Jeugd in gesprek met de gemeente
- Het bieden van activiteiten ter bevordering van het maatschappelijk bewustzijn, kritische houding in het leven en burgerschap

Samen met onderwijs, jongerenwerk, verenigingen en andere aanbieders van activiteiten wordt een kansrijke leefomgeving geboden met een breed aanbod van activiteiten om talent te kunnen ontdekken en ontwikkelen op technisch, creatief, fysiek en cognitief vlak.

Gemeente Landsmeer

In Landsmeer wordt ernaar gestreefd dat jeugdigen en hun gezinnen naar vermogen kunnen deelnemen aan de samenleving. Een gemeente waarin men naar elkaar omkijkt en een gemeente waar mensen zelf vorm kunnen geven aan hun leven, zoveel mogelijk onder eigen regie, zo zelfredzaam mogelijk en op een wijze die bij hen past.

Van belang is dat we daar al vroeg mee beginnen. We willen daarom investeren in actielijn 3 dat elk kind moet de kans moet hebben, ook de kwetsbare kinderen, om zich in een doorgaande schoollijn naar vermogen te kunnen ontwikkelen en te kunnen ontplooien. Hiervoor is snelle ondersteuning nodig aan de kinderen en op de scholen. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeenten, jeugdhulp en onderwijs.

- In de pilot van Landsmeer willen we voor deze actielijn het accent leggen op de leeftijd van 0 – 4 een essentiële fase in de vroege ontwikkeling op cognitief, sociaal-emotioneel en motorisch/lichamelijk gebied.
- We zien een groei aan meer zwaardere en diverse vraagstukken, mogelijk veroorzaakt door complexe scheidingen, multi problem gezinnen, nieuwkomers. Deze kunnen van invloed zijn op de ontwikkeling van de heel jonge kinderen.
- Met de inzet van voorschools maatschappelijk werk willen we ouders en professionals direct ondersteunen en een directe verbinding realiseren met het Middelpunt en de Ondersteuningsteams op school. Daarnaast kan vanuit de functie van voorschools maatschappelijk werk een impuls gegeven worden aan ouderbetrokkenheid.

De PSZ als laagdrempelige voorziening is bij uitstek de werkvloer waar kinderen op jonge leeftijd frequent en voor een langere periode gevolgd kunnen worden in hun ontwikkeling.

Gemeente Oostzaan-Wormerland

Inzichtelijk maken wat er is aan (preventief) verzuimbeleid binnen het Primair Onderwijs. Daarbij betrekken we de leerplicht. Leerplicht geeft aan dat zij niet ingeschakeld zijn / betrokken worden / om advies gevraagd worden bij verzuim. Dit gebeurt alleen nog bij thuiszitters en Voortgezet Onderwijs.

In een huidige Zaanse pilot participeert het Jeugdteam in een VO school. De gemeenten Oostzaan en Wormerland zijn nog niet aangehaakt. Dit willen we graag organiseren

³ Alle kinderen kansrijk, Kinderombudsman 2017

⁴ Positief jeugdbeleid – investeren in opvoeding ontwikkeling en burgerschap, Y. van Westering 2010

Gemeente Waterland

De gemeente Waterland wil een pilot starten om kortdurende jeugdzorgtrajecten op school inzetten.

Gemeente Zaanstad

Hoewel de jeugdhulp goed toegankelijk is door de jeugdteams in de wijken te hebben en in min of meerdere mate al goed geënt op meer preventieve vormen van ondersteuning in de Centra voor Jeugd&Gezin en Centra Jong, is de gespecialiseerde jeugdhulp beschikbaar zonder limieten van budgettaire aard.

We lopen momenteel op tegen te hoge kosten in de gespecialiseerde jeugdhulp. Nog altijd komt een groot percentage van de gezinnen in de tweede lijn terecht (13% van alle gezinnen), terwijl bijna één derde daarvan geen contact heeft met een lokaal team. Deze gezinnen zijn rechtstreeks in de tweedelijns jeugdhulp terecht gekomen (het gaat dan met name om JGGZ tweedelijns hulp).

Passend Onderwijs in Zaanstad loopt naar eigen zeggen niet zwaar tegen de grenzen op die nu landelijk worden gesignaleerd, maar we zien wel dat scholen in toenemende mate behoefte hebben aan méér betrokkenheid van jeugdhulp professionals dicht bij of op school. De Jeugdteams beantwoorden daar tot nu toe onvoldoende aan en ook bij een deel van de scholen, en met name schoolbesturen, is sprake van terughoudendheid om jeugdhulp binnen scholen in te zetten. Men wil de school niet met de jeugdhulp taak belasten, omdat het geen taak van de school is. Wat dan toch nog te veel gebeurt is dat ouders er door de school op worden gewezen dat zij via de huisarts hulp kunnen zoeken. Veel huisartsen verwijzen dan toch naar de tweede lijn. Dat komt ook doordat Jeugdteams op individueel niveau nog onvoldoende de relatie hebben gelegd met huisartsen.

Naar aanleiding van de besprekingen in de Tweede Kamer van de resultaten van Passend Onderwijs tot nu toe deed de pedagoog Steven Pont de suggestie om psychologen op scholen neer te zetten, omdat niet elke leerkracht deskundig kan worden in het omgaan met leerlingen met ADHD of een ASS.

Als we naar de cijfers van Zaanstad kijken dan valt op dat verreweg de meeste kinderen die met specialistische jeugdhulp te maken hebben in een JGGZ traject komen. De verhouding tussen aantallen jeugdigen met een JGGZ-JOH-JMB traject zijn in 2017 8:1:1, oftewel: van elke 10 kinderen met gespecialiseerde jeugdhulp hebben er 8 met JGGZ te maken. We gaan er van uit dat er winst te behalen valt door sneller met juiste inzet de verergering van een probleem te voorkomen. Gezien het aantal kinderen waar het hier om gaat zou inzet op scholen van psychologische deskundigheid een goede stap kunnen zijn, zowel om sneller door te zetten naar de tweede lijn als dat nodig is, maar vooral om eerder te beginnen met een specifieke aanpak waarbij wat op school gebeurt goed afgestemd kan worden op wat er thuis wordt gedaan.

Om scholen en schoolbesturen tegemoet te komen in hun aarzeling moet in het gesprek hierover van begin af aan duidelijk zijn dat zeggenschap over wat de inzet is/kan zijn bij de school ligt. En om te voorkomen dat hiermee de toegang naar de tweedelijns juist nog makkelijker wordt moet de inzet van professional onafhankelijk zijn van tweedelijns organisaties.

Overigens is het ook nog steeds heel zinvol om te kijken hoe we optimaal bij de huisartsen kunnen aansluiten. Binnen de regio Zaanstreek-Waterland en in samenwerking met de regio Amsterdam-Amstelland worden hierbij verschillende werkwijze beproefd en kunnen we van elkaar leren, wat werkt en waarom.

Uitwerkingsvoorstellen in de regio:

- Nadere analyse cijfers over doorverwijspatronen
- Gesprek met schoolbesturen en individuele scholen over verbetering van samenspel
- Pilot ontwerp voor specifieke wijk en scholen
- Evaluatie en uitrol

- Actielijn 4: Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zelfstandig te worden.

Alle gemeenten

Soepele overgang naar volwassenheid

De overgang naar volwassenheid loopt niet voor alle jongeren even soepel. Jongeren moeten goed toegerust zijn om deel te kunnen nemen aan de snel veranderende samenleving. Bij de overgang naar volwassenheid wordt van jongeren gevraagd dat ze veel zaken zelf regelen. Voor veel jongeren is het bijvoorbeeld niet vanzelfsprekend dat zij een startkwalificatie halen (mbo niveau 2) voor de arbeidsmarkt, terwijl deze startkwalificatie wel van groot belang is voor het krijgen van duurzame arbeid. De gemeente (Leerplicht/RMC/Jongerenloket) werkt samen met het onderwijs aan een zo goed mogelijke aansluiting op de arbeidsmarkt. Naast een goede afstemming van jeugdhulpverlening op het onderwijs is het ook van belang om jongeren in het voortgezet onderwijs goed te begeleiden bij het maken van een keuze voor studie en beroep. Vooral voor jongeren in een kwetsbare positie die 18 jaar worden is het lastig. Zij missen doorgaans het vangnet dat andere jongeren nog wel hebben als ze 18 jaar worden. Een vangnet dat hen kan begeleiden en steunen. Door de decentralisaties op het gehele sociale domein kunnen we jongeren op alle leefgebieden beter ondersteunen.

Vraagstuk 18- 18+ omzetten naar leer-zorg lijn 16-27

Bij ongeveer 15% van de jongeren tussen de 16 en 27 jaar verloopt de overgang naar volwassenheid niet soepel. Zij hebben problemen op één of meer leefdomeinen, volgen bijvoorbeeld geen opleiding, hebben geen werk, hebben schulden of geen netwerk van familie en vrienden om op terug te vallen. Deze kwetsbare jongeren hebben ondersteuning nodig op de weg naar volwassenheid, zolang als nodig. Na de decentralisaties op het sociaal domein blijkt de aansluiting tussen de Jeugdwet, de Wmo en de Participatiewet in de praktijk niet volledig te zijn. Daardoor loopt de ondersteuning aan kwetsbare jongeren niet naadloos door als ze 18 jaar worden en vallen nog steeds jongeren tussen wal en schip.

We richten ons in deze actielijn in eerste instantie op een aantal doelgroepen, bijvoorbeeld de:

- Voortijdig Schoolverlaters (VSV-jongeren)
- Dak- en thuisloze jongeren
- Jongeren die gebruik maken van een vorm van jeugdhulp, met of zonder verblijf

De accenten kunnen per gemeente verschillen. Veel van deze jongeren hebben te maken met een kwetsbare gezinssituatie. Bovendien is bekend dat een deel van de jongeren uitkijkt naar het moment dat ze 18 jaar worden, omdat ze de hulp zat zijn en graag op eigen benen willen staan. Niet bij alle jongeren lukt dat, waarbij we ze op latere leeftijd terugzien met gestapelde problematiek (bijvoorbeeld op het gebied van financiën, wonen, relaties). Juist voor deze jongeren is het belangrijk om hen vroeg voor te bereiden op de overgang naar volwassenheid en hen daarbij te ondersteunen totdat ze zelfstandig genoeg zijn. Een maatje, een vertrouwenspersoon die er voor ze is en die hen de weg kan wijzen in alle regelzaken, helpt daarbij. Als we het voor deze groepen jongeren goed weten te regelen, dan kunnen we die inzichten ook gebruiken voor andere doelgroepen.

Er zijn in de regio al lopende projecten en initiatieven voor deze jongeren. Toch lukt het ons nog niet om voor iedere jongere een soepele overgang te garanderen. Het overzicht, de afstemming en de samenhang kan beter. Daar willen we ons dan ook op richten.

- Hebben we voldoende in kaart om welke jongere het gaat? Waar valt de grootste winst te behalen?
- Hoe wordt er in de praktijk met toekomstplannen gewerkt? Wordt er ruim voor de leeftijd van 18 gekeken naar wat een jongere kan en wil en wordt daar ook op ingezet? Wordt de jongere en zijn netwerk daarbij betrokken? Staat de leefwereld van de jongere daarbij centraal?
- Hoe is de aansluiting met het lokale veld in de gemeente? Komt die goed tot stand en wat kan beter?

Dit soort vragen willen we voornamelijk vanuit casusniveau beantwoorden, ondersteund met data om welke jongeren het gaat. Op die manier verbeteren we de aanpak en ontvangen steeds meer jongeren de ondersteuning die ze nodig hebben, ongeacht de leeftijd of het systeem. De invulling van dit thema valt binnen de lokale beleidsvrijheid. Waarschijnlijk zijn er veel overeenkomsten tussen gemeenten hoe dit wordt ingevuld en kunnen we van elkaar leren.

Uitwerkingsvoorstellen in de regio:

We willen regionale uitgangpunten formuleren, zodat we steeds meer kwetsbare jongeren goed kunnen begeleiden richting volwassenheid. We versterken de samenhang van activiteiten en initiatieven die al lopen. Dit moet de afweging voor professionals over welke hulp wordt ingezet makkelijker maken. Je kunt denken aan zaken als:

- Vangnet 18+ ter ondersteuning en begeleiding bij studie en beroepskeuze en aansluiting op arbeidsmarkt
- Inzetten van vrijwilligers/ervaringsdeskundigen/mentoren vanaf het 16^e levensjaar voor jongeren die dat nodig hebben,
Nb. bij de gecertificeerde instellingen wordt dit gerealiseerd via JIM
- Tijdig voorbereiden op de overgang naar volwassenheid en zorgen voor een warme overdracht.
- Datalab-sessies organiseren waarin we in kaart brengen wat we al weten, waar nog informatie mist en waar we op in willen zetten.
- Ontwikkelen van praktische handvatten voor de uitvoering.
- Stimuleren van kennis en vakmanschap bij professionals, waarin ook normalisering en demedicalisering een plek heeft.

➤ Actielijn 5: Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt.

Gemeenten Zaanstad, Oostzaan en Wormerland

Een van de specifieke doelgroepen binnen regiovisie Huiselijk Geweld en Kinder mishandeling regio Zaanstreek-Waterland zijn kinderen van gescheiden ouders, waarbij we op lokaal niveau uitwerking geven aan het advies uit het landelijk rapport van Andre Rouvoet: 'Scheiden....en de kinderen dan?' In samenwerking met kinderen en ouders zelf, lokale teams, onderwijs, jeugdhulpaanbieders en justitiële partners (rechtspraak, Raad voor de Kinderbescherming) willen we de onderlinge samenwerking in de keten en de voorlichting over de impact van scheiden de komende jaren verbeteren. Dit doen we door implementatie en doorontwikkeling van het programma preventie echtscheiding in de subregio Zaanstreek. Concreet ontwikkelen we gezamenlijk een eenduidige gedragslijn in combinatie met een digitaal scheidingsloket waar ouders & kinderen & professionals laagdrempelig informatie kunnen vinden over het onderwerp echtscheiding.

➤ Actielijn 6: Investeren in het vakmanschap

Alle gemeenten

Vanaf 2018 staat binnen onze regio de ondersteuningsbehoefte van de jeugdige én het gezin veel meer centraal. We zijn van aanbod- naar vraaggerichte ondersteuning overgestapt. Deze nieuwe manier van werken moet leiden tot een vereenvoudiging en verbeteringen voor gezinnen. Het lokale team ondersteunt gezinnen met het in beeld brengen van de benodigde ondersteuning op alle leefgebieden middels een perspectiefplan. Hierbij kan de gehele context van het gezin meegenomen worden, denk hierbij aan school, geldzaken en huisvesting. Het lokale team kijkt samen met het gezin naar welke jeugdhulpaanbieder het beste past bij het gezin vanuit de ondersteuningsbehoefte. De jeugdhulpaanbieder die het gezin ondersteuning gaat bieden, wordt de hoofdaannemer van de jeugdhulp. Dit betekent concreet voor een gezin dat deze aanbieder verantwoordelijk wordt voor alle specialistische jeugdhulp die wordt ingezet en de resultaten die daarbinnen zijn afgesproken. Deze aanbieder kan als hij niet alles zelf kan doen een andere specialistische jeugdhulpaanbieder (onderaannemer) erbij halen. Vanaf 2018 zijn de budgetplafonds losgelaten en zijn de ondersteuningsvraag en het te behalen resultaat voor het gezin leidend. De regierol van de medewerkers van het lokale team zijn nog groter worden, omdat zij nog meer de

vraagbaak voor gezinnen en professionals worden en de hulp moeten monitoren. Dit zijn nieuwe taken, die tijd vragen en tijd nodig hebben om op een goede manier uit te voeren, maar wel volop kansen bieden.

Daarnaast willen we extra inzet plegen op het vakmanschap van de medewerkers met betrekking tot expertise over het inzetten van het eigen netwerk van gezinnen en tevens de beweging te maken om meer oplossingen te zoeken in minder zware hulpvormen om het 'normaliseren van problemen' ook daadwerkelijk inhoud te geven. Hierbij hebben we in breder perspectief hulp nodig van de JGZ, onderwijs en huisartsen.